

Є.Є. Дмитрієв

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БАЗЕЛЬ Ш В УМОВАХ МІНЛИВОСТІ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Світова криза 2007-2009 років продемонструвала неспроможність існуючої світової фінансової системи протидіяти сучасним викликам та загрозам. Виникнення нових та актуалізація старих протиріч в економічних відносинах продемонстрували необхідність перегляду вже устояних поглядів на забезпечення стабільності та безпеки світової економіки. Якісне переродження криз, що вже пов'язані не з виробничим, а з банківським та фінансовим сектором, вимагають нових підходів до їх нейтралізації та недопущення в майбутньому. Банківський менеджмент, що тривалий час функціонував в стабільних умовах і мав достатню кількість дешевих фінансових ресурсів, виявився неефективним в ситуації при якій традиційні джерела коштів були вже недоступні, а нові ще не знайдені. Вперше на сучасному етапі постала проблема забезпечення достатнього рівня ліквідності банківського сектору. Тривалий час фінансова система характеризувалася надлишком ліквідності, тому в цей період ризику ліквідності та управління ним приділялося набагато менше уваги, ніж іншим ризикам. Криза продемонструвала, з якою швидкістю може проявитися криза ліквідності і як швидко можуть вичерпатися джерела фінансування, загострюючи проблему оцінки активів і достатності капіталу.

Підчас фінансової кризи багато банків приймали інтенсивні заходи для підтримки необхідного рівня своєї ліквідності. Центральні банки надавали безпрецедентну допомогу для підтримування ліквідності з метою збереження фінансової системи, але при цьому не вдалося уникнути ситуації при якій багато банків збанкрутували, були змушені пройти процедуру злиття або санації. Характерною рисою попередньої кризи було неналежне та неефективне управління ризиком ліквідності. Визнаючи всю необхідність поліпшення банками управління та підвищення рівня контролю за ризиком ліквідності, Базельський комітет з банківського нагляду розробив нові стандарти з оцінки ризику ліквідності, покликані забезпечити здійснення адекватного фінансування в кризових ситуаціях. Дані стандарти, окрім цілей забезпечення фінансової стабільності світової фінансової системи, ставили на меті вирішення двох взаємопов'язаних задач. Перша полягає в тому, щоб забезпечити надійний рівень ліквідності банків у короткостроковому періоді через створення запасу високоліквідних ресурсів, що дозволяє продовжувати діяльність в умовах стресу протягом одного місяця. Для цього було розроблено коефіцієнт короткострокової ліквідності для забезпечення достатньо високого рівня ліквідності ресурсів, необхідних для виживання протягом одного місяця при розвитку ситуації за стресовим сценарієм. Банки повинні мати ліквідні активи, які б на 100% покривали короткострокові зобов'язання терміном менше місяця. Цей показник вводиться для того, щоб банки підтримували необхідний рівень необтяжених високоліквідних активів, які легко можна конвертувати в грошові кошти для забезпечення потреби банку в ліквідних коштах протягом 30 днів з урахуванням умов, визначених наглядовим органом по стресовому сценарієм.

Вважається, що цього часу буде достатньо для прийняття відповідних заходів керівництвом банку та / або органом нагляду або банк буде підданий санації в установленому порядку.

Друга мета полягає в тому, щоб забезпечити стійкість в довгостроковому періоді за допомогою створення додаткових стимулів для банків по залученню фінансування з більш надійних джерел на постійній структурній основі. Для досягнення цієї мети розроблено показник чистого стабільного фінансування, що відображає структурні аспекти вибору джерел фінансування. Цей показник встановлює мінімальний рівень стабільного фінансування, виходячи з характеристик ліквідності банківських активів і бізнесу з часовим горизонтом в 1 рік. На думку Комітету цей стандарт повинен бути обов'язковим елементом наглядових вимог з управління ризиком ліквідності поряд з показником ліквідності та іншими наглядовими вимогами, стимулювати зміну структури профілю ризику ліквідності банків з метою недопущення розривів за строками надходжень і платежів при короткостроковому фінансуванні та сприяти переходу до більш стабільному і довгостроковому фінансуванню активів і бізнесу.

Проте, і на сьогодні, постає питання чи зможе запропонована Базельським комітетом система банківського нагляду протидіяти можливим викликам другої хвилі світової фінансової кризи, або попередити такі кризи в майбутньому. Ці питання актуалізуються тим більше, чим загострюється боргова криза в країнах з найбільш розвинутими економіками. Вперше в історії зниження кредитного рейтингу США, однієї з найпотужніших економік ЄС – Франції, та інших країн Європи підривають, вже і так похитнувшуся довіру до сучасної архітектури світової фінансової системи. Разом з тим, треба відмітити і той факт, що за оцінками дослідження проведеного Центром з вивчення фінансових інновацій CSFI разом з PricewaterhouseCoopers готовність світового банківського співтовариства в 2012 р. протидіяти фінансовій кризі за п'ятибальною шкалою – 2,96%. А стурбованість перспективами діяльності банків знаходиться на найвищому рівні за всі 13 років, протягом яких проводилось дослідження. Також існує велика ймовірність того, що при другій хвилі кризи уряди не зможуть вже «накачувати» банківську систему ліквідністю і значно посилять контроль за банківським сектором.

На нашу думку, домовленості Базелю III не здатні нівелювати зазначені ризики, адже спираються на принципи стабільного фінансування та використовують ймовірнісні підходи котрі в кризовій ситуації можуть не спрацювати. Ми вважаємо, що в період глобальної фінансової нестабільності доцільним є застосування більш простих і зрозумілих методів, котрі базуються на використанні не гіпотетичних та прогнозних даних, побудованих на основі уявлень про те яким чином буде розвиватись наступна кризова ситуація, а реальну інформаційну базу щодо поточного стану активів, зобов'язань та капіталу банківських установ. Крім того, відстрочка введення в дію домовленостей на 2015-2018 рр. залишає загрозу кризи ліквідності однією з домінуючих на сучасному етапі розвитку світової фінансової системи.

Науковий керівник: д.е.н. проф. Макаренко М.І.